

Yhden miehen "mielipuolinen tehtävä"

Jarmo Latva-Äijöllä on valtava ja poikkeuksellinen urakka. Hän kasaa yhteen menneen ajan pohjalaiset yhtyeet ja musiikkitekijät.

**Seinäjoki
Pasi Lapinkangas**

Kaikki lähti 60-luvulla Kauhajoen Jokimaan lavan keskiviikkotansseista. Vaikkei pieni poika sisään päässykään, iski elävä musiikki valtavalla voimalla Jarmo Latva-Äijön tajuntaan jo ulkoakin kuultuna.

Viimeistään Nummijärven legendaaristen juhannusjuhlien viiksessä nuori Latva-Äijö tiesi sen: Tätä hän haluaa lisää!

Vuonna 1974 13-vuotias kauhajokelainen lähti itse ensimmäisille kesäfestareille - ja niin hän on tehnyt joka kesä sen jälkeen.

Seinäjoen Provinssissa Latva-Äijö on vierailut uskollisesti joka kerta, kolmea poikkeusta lukuun ottamatta.

-Yhden kerran piti olla armeijassa, kaksi kertaa peltotöissä.

Latva-Äijön, 60, asunto Seinäjoella todistaa sitä, mistä ja mille hän on nuoruudestaan asti elänyt.

Yhdessä huoneessa seinän täyttää lattiasta kattoon yltävä LP-levyhyly. Vinyylejä on 4000-5000, CD-levyjä "toinen mokoma".

- Musiikkitoimittaja tarvitsee työvälineensä, Latva-Äijö kuittaa.

Levyhylyn etualalla seisovat rivissä Latva-Äijön valmistamat nimikkokitarat.

- Olen valmistanut nämä aikoihin kerrostalon parvekkeella.

Soittimien lisäksi eteläpohjalainen monitaituri on tehnyt musiikkiakin. Kappaleita on syntynyt demoasteelle yli tuhat.

Toisesta huoneesta löytyy Latva-Äijön työtila.

Studio pursuaa kaiuttimia, peadaaleja, mikrofoneja, äänityslaitteita ja kelanauhureita.

Pöydällä on lankapuhelin. Kännykkää Latva-Äijö ei omista.

Takaseinällä korkeassa hyllykössä on siistissä järjestyksessä pinoittain vanhoja kameroita omissa lokeroissaan.

Latva-Äijö nostaa käsiinsä pari omaa suosikkiaan. Rolleiflex-laattokameran vuosimallia -57 sekä pari vuotta vanhemman "taskupokkarin" Ihagee Exakta Varenin -saksalaista laatua molemmat.

- Tämän päältä kestäisi ajaa vaikka panssarivaunulla, Latva-Äijö lohkaisee jälkimmäisestä.

Kameroillaan Latva-Äijö on tallentanut vuosikymmenten ajan suomalaista rock-historiaa. Jokaisen kuvan alla on nimimerkki "Latvis", jota hän on käyttänyt 70-luvulta lähtien.

Itseoppineen rock-kuvaajan mustavalkokuvaan on tallentunut Pohjolassa vierailleita maailmantähtiä, kuten Neil Young, Iggy Pop, Marianne Faithfull, Lenny Kravitz, Lou Reed ja Patti Smith.

Suuri osa "Latviksen" valokuvista on kuitenkin suomalaisista artisteista ja yhtyeistä: Dave Lindholm, Albert Järvinen, Sielun Veljet, Irwin Goodman, Tuomari Nurmio.

Sitäkin enemmän Latva-Äijö on ikuistanut hetkiä, joita ei enää ole. Menneen ajan mudantuoksuisia festaritunnelmaa, yhtyeitä, joiden loisto sammui yhtä nopeasti kuin syttyikin.

Nyt on tullut viimein aika herättää nuo hetket jälleen henkiin.

Pari vuotta takaperin Latva-Äijö päätti viimein tehdä sen. Koota menneiden aikojen pohjalaisyhtyeiden tarinat yhteen.

Vuonna 2020 Suomen kulttuurirahastolta saamansa apurahan voimin Latva-Äijö aloitti urakkansa. Aluksi työ keskittyi Seinäjoen alueella vaikuttaneisiin artisteihin, mutta nyt projekti on paisunut koko vanhan Vaasan läänin alueelle.

Käytännössä kyse on siis nykyisten kolmen pohjalaismaakunnan, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan kokoisesta

alueesta, yli 50 nykyistä ja entistä kuntaa.

Poikkeuksellisen projektin tavoite on kunnianhimoinen: koota Vaasan läänin entiset yhtyeet, kuuluisat keikkapaikat, julkaisut ja tekijät yhteen vuosilta 1960-2000.

Latva-Äijö myöntää, että kyseessä on aivan suunnaton uurastus.

- Tämä on aivan mielipuolinen homma, jota saan tuskin koskaan täysin valmiiksi. Jokaiselle paikkakunnalle pitäisi vähintäänkin pysäköidä bussi, johon kutsuisi kaikki alan ihmiset muistelemaan.

Kaiken lisäksi Latva-Äijö tekee kaiken itse. Kaivaa esiin tietoa ja henkilöitä, tekee haastattelut ja kirjoittaa ne puhtaaksi, tallettaa ja digitoi vanhat valokuvat, demonauhat ja muut tallenteet.

- Ensimmäisenä vuonna vähintään puolet ajasta meni soittelemiseen ja hirveään harvointiin siitä, mitä on tapahtunut, kuka soitti missäkin ja ketkä ylipäätään ovat vielä hengissä.

- Valokuvien skannaaminen ja demonauhojen digitoiminen vei pelkästään noin puoli vuotta.

Työmäärä on suoraan sanottuna valtava. Tunteja Latva-Äijö ei ole kirjannut - ehkä ihan syystä.

- Usein olen aloittanut klo 9 ja mennyt klo 23 nukkumaan. Kymmenen kiloa on tullut varmaan li-

sää tietokoneella istuessa, Latva-Äijö hymähtää.

Kaiken löytämänsä Latva-Äijö siirtää ylläpitämälleen Botnia Beat -sivustolle. Verkkosivun nimi periytyy samannimiseltä lehdeltä, jota Kemu ry eli Vaasan läänin kehittyvän musiikin yhdistys julkaisi vuosina 1986-1992. Latva-Äijö toimi lehden päätoimittajana.

80-luvulla, Latva-Äijön tulleissa Seinäjoella päämajaansa pitäneen Kemun palvelukseen, kaikki oli vielä hyvin. Kemun järjestämä silloinen Provinssirock eli lihavia vuosiaan yhtenä Suomen suosituimmista festareista.

Seinäjoen Törnävänsaaren laivoilla nähtiin kansainvälisiä suurnimiä kuten Ramones, Red Hot Chili Peppers, Elvis Costello, The Pogues, Hüsker Dü ja R.E.M.

Botnia Beat -lehden lisäksi Latva-Äijön vastuulla Kemussa oli erilaisten tapahtumien järjestäminen.

- Pidän Seinäjoen nuorisokeskuksessa kaksi kertaa viikossa keikkoja paikallisille pikkubändeille. Tupa oli täynnä lähes aina. Kysyntää oli enemmän kuin ehti järjestää.

90-luvun alussa päälle vyöryi lama ja kaatoi Kemun mukanaan. Sen rauniolle rakennettiin Seinäjoen elävän musiikin yhdistys Sel-

Jarmo Latva-Äijö kotistudiossaan Seinäjoella. Analogilaitteiden äärellä hän työskentelee ainutlaatuisia jättiurakkaansa. KUVA: TOMI KOSONEN

Vuonna 1990 Etelä-Pohjanmaalla järjestettiin laaja Pohjanmaa-rock bändikatselmus. Tuomaristossa istuivat Alivaltiosihteeristä tutut Satu Kurvinen ja Pasi Heikura, muusikko Dave Lindholm sekä silloinen läänintaiteilija Pertti "Velto" Virtanen. KUVA: JARMO LATVA-ÄIJÖ

mu, jonka ensimmäisenä toiminnanjohtajana Latva-Äijö aloitti.

2000-luvun alkuun asti Latva-Äijö oli mukana Selmussa vastaten Provinssirockin tiedottamisesta ja toimitustyöstä.

90-luvulla sai alkunsa myös Latva-Äijön valtakunnallinen Rockdata-musiikkisivusto, jota hän piti yllä yli 20 vuoden ajan.

On siis ollut enemmän kuin luontevaa, että juuri Latva-Äijö ryhtyi "mielipuoliseen urakkaan", pohjalaisen musiikkiperinnön tallettajaksi.

Vanhojen soittajien ja unohdettujen yhtyeiden löytäminen vaatii etsijältään pitkäjänteistä salapoliisityötä. Musiikin monitorointiyöläisen uran aikana kertynyt tieto ja suhteet ovat olleet Latva-Äijölle suuri apu etsinnöissä.

Kahden vuoden uurastuksen jälkeen Latva-Äijö on koennut sivustolleen jo useamman sadan yhtyeen tarinan. Työ on silti vasta alussa.

- Epäilen, että kasassa on vasta noin 20 prosenttia kaikesta siitä, mitä on ollut olemassa. Yli 50 paikkakunnasta olen mennyt noin kymmenen vähän tiheimmällä kammalla läpi.

Latva-Äijön sivusto piirtää kuvan eri musiikkialtojen kehityksestä Pohjanmaalla 60-luvun alusta lähelle nykyhetkeä.

Viime vuosisadan puolivälissä pohjalaisalueiden elävän musiikin tarjonta oli yksinkertainen. Jos kansanmusiikki tai polska eivät soineet, niin sitten tanssimusiikki ja humppa. Ehkä jossain virretkin vielä kajahtivat.

Muutos sai alkunsa 60-luvun alussa, populaarikulttuurin huuhoutuessa The Beatlesin ajamana myös Suomen rannikoille.

Etelä-Pohjanmaalla moni tanssityhtye otti kokeiluluontoisesti suuren maailman uusia tuulahduksia ohjelmistoonsa.

- Esimerkiksi Kauhajoella oli perinteistä tanssimusiikkia soittanut Mauri Salon tanssityhtye. Keikan puolivälissä Mauri Salo siirtyi pystysolistin tontilta syrjään ja bändin nimeksi tuli Damned Angels. Yhtye veti rautalankaa ja Beatlesia. Vastavia juttuja löytyi myös Teuvalta ja Kuortaneelta, Latva-Äijö kertoo.

Saman vuosikymmenen loppupuoliskolla mukaan tulivat jami-henkinen bluesrock britannialaisten John Mayall & the Bluesbreakersin ja Fleetwood Macin johdolla.

Särö ja sähkökitara löivät lopullisesti läpi myös lakeuksilla. Esimerkiksi Kauhajoella perustettiin vuosikymmenen taitteessa Black Sabbath -henkinen bluesrock-yhtye Noitarovio. Mukana oli useampi kuuluisan Panulan musiikkisuvun jälkeläinen.

Ähtärissä taas nuori Pekka Tammilehto perusti brittibluesrock-yhtye Kalle Kiwes Blues Bandin. Myöhemmin Tammilehto tuli tunnetuksi Topi Sorsakoskenä.

Moni muistaa edelleen Jimi Hendrixin vierailun Suomessa vuonna 1967, mutta harva tietää, että kitaralegendaa lämmitteli vaasalainen rhythm & blues -yhtye The Wantons.

Oma lukunsa olivat seinäjokelaiset Esko "Suikki" Jääskä ja Martti Jalava, jotka tekivät 60-70-luvulla bluesrockin lisäksi lähes kaikea maan ja taivaan väliltä, kuten vaikkapa Santana-tyylistä maailmanmusiikkia.

Musiikkipersoonana Jääskä säväytti paikallisia suurilla puhallinsektioilla varustetuilla yhtyeillään Super-Suikkis ja Bestsellers Orchestra, joihin kuului parhaimmillaan yli 20 soittajaa.

Kauhavalta taas kajahti vuonna 1974 yksi Suomen ensimmäisistä heavy-yhtyeistä Hard Rock Sallinen basisti-laulaja Seppo Sallisen johdolla.

Seuraavan vuosikymmenen suurin juttu oli suomirock.

-Dingo-tyylisiä yhtyeitä oli Seinäjoen seudullakin pilvin pimein siihen aikaan.

Kauhajokelainen rock-yhtye Skädäm murtautui hetkeksi koko kansan tietoisuuteen 80-luvun puolivälissä jättihitillään Katujen kuningatar. Hyvin lähtenyt liito katkesi yhtyeen hajoamiseen pari vuotta myöhemmin.

Hieman taiteellisempaa suomirockia tarjosi peräseinäjokelainen Noitalinna huraa!, jonka kuuluisin kappale Pikkuveli tuli pari vuosikymmentä myöhemmin tunnetuksi PMMP:n versiona.

- Noitalinna pääsi niin pitkälle

kuin sillä tyylilajilla vain oli mahdollista.

Suurempaa läpimurtoa juuri yksikään pohjalaisyhtyeistä ei silti koskaan saavuttanut. Latva-Äijö pitää tätä kummallisena, sillä kokoonpanoja oli lukematon määrä eikä musiikin laadussakaan ollut valittamista.

- Olen positiivisesti yllättynyt yhtyeiden tasosta. Ne nauhoitukset, jotka ovat tulleet vastaan, ovat olleet suoraan sanottuna hämmästyttävän hyviä!

Monen bändin tarina päättyi jo alkutaipaleella, soittajien ollessa parikymppisiä. Yksi selittävä tekijä on suomalainen asevelvollisuus, joka vei soittajat eri puolille Suomea.

- Melkein jokainen haastateltava on sanonut, että homma katkesi armeijaan. Sen jälkeen tulivat vielä työt, puoliset ja perheet.

- Samaan aikaan Britanniassa, jossa ei ollut yleistä asepalvelusta, poppibändejä nousi kuin sieninä saateella, Latva-Äijö vertaa.

Myös maantieteellinen sijainti saattoi olla pohjalaisrokkareita vastaan.

- Onko sitten niin, ettei täällä jaksettu katsella rämissä pitkä-tukkatouhua, Latva-Äijö pohtii.

Oli miten oli, Latva-Äijö ei halua että historiaa kirjoitettaisiin pelkästään voittajien ehdoilla.

Helppolla tiedonkeruu ei ole silti tekijäänsä päästännyt. Suurin ongelma on materiaalin vähyys. Vielä 60-luvulla kamera oli harvinainen näky Suomessa, eikä suuresta osasta sen ajan yhtyeistä ole olemassa yhtäkään valokuvaa.

Myös läjäpäin arkistonauhoja ja äänitteitä on hävitetty ajan saatossa. Esimerkiksi Risto Vuorisen Ylen paikallisradioon tekemä Rock-Tulva-ohjelma, jossa esiteltiin joka viikko paikallisia bändejä, olisi ollut aarreaitta Latva-Äijölle.

Yhtäkään lähetysnauhaa ei ollut kuitenkaan säästetty.

Ja jos kuva tai äänitallenne sattuu löytyä, on aika syönyt ne usein käyttökelvottomaksi.

Työtä vaikeuttaa myös elämän väijäämättömyys. Moni entisaikojen soittajista tai musiikkivaikutta-

Ennen Agentsia Topi Sorsakoski eli Pekka Tammilehto soitti Kalle Kiwes Blues Bandissa. Oikealla basson varressa Pekan veli Antti Tammilehto. KUVA: JARMO LATVA-ÄIJÖ

Ilmajoella vuonna 1989 perustettu Jack Meatbeat & The Underground Society soitti psykedelistä rokkia. Alkuperäiskokoonpanoon kuului myös sittemmin näyttelijänä tunnettu Hannu-Pekka Björkman. KUVA: JARMO LATVA-ÄIJÖ

Jarkko Suo ja Kari Komi lavalla Seinäjoen Pub Amaliassa vuonna 1990. Myöhemmin teuvalaiskaksikko perusti Elonkerjuu-yhtyeen. Jarkko Suo on tunnettu siitä lähtien taiteilijanimellä Lauri Tähkä. KUVA: JARMO LATVA-ÄIJÖ

jista on jo kuollut - tai sitten muistisairaus on pyyhkinyt aikalaistiedon mukanaan.

- Tämä on jatkuvaa taistelua aikaa vastaan. Ei tässä voi oikeastaan kuin epäonnistua, Latva-Äijö huokaisee.

Kolmantena on myös rahan rajallisuus. Työpäivät ovat ympäröityjä eikä kuluneiden aineistojen parantelu ole halpaa hupia.

Tällä hetkellä musiikkiprojektin jatkorahoitus on auki.

Periksi Latva-Äijö ei ole silti aionut antaa. Hänelle paikallisen rockhistorian tallettaminen on tärkeä elämäntehtävä, jonka hän haluaa

saattaa kunnialla loppuun.

- Tämä on katoavaa kulttuurihistoriaa. Minulle on sanottu, että jos minä en tätä tekisi, niin ei sitten kukaan muukaan.

Ennen kaikkea Latva-Äijö haluaa kunnioittaa työllään niitä lukemattomia soittajia ja tekijöitä, joille ei löytynyt arvostusta aina edes omana aikanaan.

- Nämä ihmiset ansaitsevat esille nostamisen, vaikkakin sitten vähän myöhässä. Itse asiassa jokunen bändi on tämän innoittamana koennut rivejään uudestaan kasaan. Tiedä vaikka levyille asti.